

UCHWAŁA

Dnia 25 listopada 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)
SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)
SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku Banku Spółdzielczego w R.
przy uczestnictwie Komisji Nadzoru Finansowego w W.
o zmianę wpisu,
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym
w dniu 25 listopada 2011 r.,
zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Okręgowy
postanowieniem z dnia 6 września 2011 r.,

"- Czy na podstawie art. 56 § 1 zd. 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz.U. 03.188.1848 ze zm.), rada nadzorcza banku spółdzielczego może wyznaczyć jednego ze swoich członków do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu tego banku;

- w przypadku odpowiedzi pozytywnej na to pytanie, czy w banku spółdzielczym na wyznaczenie takiej osoby do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu wymagana jest zgoda Komisji Nadzoru Finansowego przewidziana w art. 12 ust. 3 ustawy z dnia

7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. 00.119.1252 ze zm.);

- czy członek rady nadzorczej wyznaczony do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu banku spółdzielczego może skutecznie wystąpić, w trybie art. 12 ust. 4 zd. 2 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. 00.119.1252 ze zm.), z wnioskiem o powołanie członków zarządu tego banku?"

podjął uchwałę:

Rada nadzorcza banku spółdzielczego może wyznaczyć jednego z jej członków do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu tego banku (art. 56 § 1 zdanie drugie ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze, j.t.: Dz. U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1848 ze zm.) bez potrzeby uzyskania zgody Komisji Nadzoru Finansowego, przewidzianej w art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz. U. Nr 19, poz. 1252 ze zm.). Wyznaczony prezes zarządu nie jest uprawniony do występowania z wnioskiem o powołanie członków zarządu banku (art. 12 ust. 4 zdanie drugie tej ustawy).

Uzasadnienie

W postępowaniu rejestrowym o dokonanie wpisu w A. W. jako członka rady nadzorczej wyznaczonego do czasowego pełnienia funkcji członka zarządu Banku Spółdzielczego (wnioskodawcy w tym postępowaniu) Sąd Rejonowy uchylił orzeczenie referendarza sądowego w części dotyczącej wpisu wspomnianego członka rady i oddalił wnioski o wpis dwóch dalszych osób jako członków zarządu banku oraz wnioski o wpis pełnomocnika. Badając merytoryczną zasadność załączonych do wniosku dokumentów z bezwzględnie obowiązującymi przepisami, Sąd ten stwierdził, że wyznaczenie członka rady nadzorczej banku spółdzielczego do pełnienia funkcji prezesa zarządu na podstawie art. 56 ust. 1 zdanie trzecie ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (j.t.: Dz.U. z 2003 r., nr 188, poz. 1848 ze zm., cyt. dalej - „prawo spółdzielcze z 1982 r.”) może nastąpić po uprzedniej zgodzie Komisji Nadzoru Finansowego (KNF) zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i banków zrzeszających (Dz.U. nr 119, poz. 1252 ze zm. cyt. dalej - „ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r.”), a ponadto tak wyznaczony prezes nie mógłby skutecznie delegować do zarządu banku dwóch wskazanych przez siebie osób (art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r.). W związku z tym, że w apelacji wnioskodawca (Bank Spółdzielczy) podtrzymywał stanowisko, iż wyznaczenie członka rady do pełnienia funkcji prezesa zarządu nie wymaga zgody KNF i taki wyznaczony prezes jest uprawniony wystąpić z wnioskiem o powołanie członków zarządu banku (art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r.), Sąd Okręgowy przedstawił Sądowi Najwyższemu przytoczone na wstępie zagadnienia prawne, zwracając uwagę na skomplikowany i niejasny stan prawny w tym zakresie, mogący prowadzić do odmiennych interpretacji oraz na brak jakichkolwiek wypowiedzi w literaturze w tej materii.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 56 ust. 1 zdanie trzecie prawa spółdzielczego z 1982 r. wspomina ogólnie o możliwości wyznaczenia przez radę nadzorczą spółdzielni jednego lub kilku swoich członków „do czasowego pełnienia funkcji członka(członków) zarządu „nie przesądzając kwestii, czy wyznaczenie takie odnosi

się także do prezesa zarządu spółdzielni. W odniesieniu do spółdzielni niebędącej bankiem w rozumieniu art. 2 prawa bankowego nie sposób negować uprawnień rady spółdzielni w zakresie możliwości wyznaczania we wspomnianym trybie także prezesa zarządu spółdzielni, ponieważ przepisy prawa spółdzielczego z 1982 r. regulują wyraźnie skład osobowy zarządu spółdzielni i zaliczają prezesa zarządu wprost do grona członków zarządu (art. 49 ust. 1 i 2 prawa spółdzielczego; *verba legis*: "członków zarządu, w tym prezesa i jego zastępców"). Rzecz jasna, radę spółdzielni, korzystającą z instytucji wyznaczenia, wiąże przewidziana w statucie tej spółdzielni ilość członków zarządu (art. 49 ust. 1 prawa spółdzielczego).

Szersza regulacja zasad formowania składu osobowego zarządu banku spółdzielczego, przewidziana w art. 12 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. i w art. 22b prawa bankowego (w tym m.in. wskazanie określonych kompetencji rady nadzorczej banku, konieczności uzyskania zgody na powołanie prezesa zarządu banku, szczególnie pozycja prezesa zarządu banku jako profesjonalisty), mogłaby jednak prowadzić do wniosku o znacznym ograniczeniu samodzielności kompetencyjnej rady nadzorczej banku spółdzielczego w stosunku do kompetencji rady każdej innej spółdzielni właśnie w zakresie powoływania prezesa zarządu banku. Co więcej, u podstaw takich ograniczeń leżą już nie tylko względy zapewnienia operatywnej reprezentacji banku jako osoby prawnej, ale także - czynnik profesjonalnego zarządzania przedsiębiorstwem bankowym.

Obserwacje te nie mogą jednak prowadzić do wniosku, że funkcjonująca w banku spółdzielczym rada nadzorcza tego banku nie mogłaby skutecznie wyznaczyć na podstawie art. 56 ust. 1 prawa spółdzielczego w zw. z art. 20 ust. 1 prawa bankowego jednego ze swych członków do czasowego pełnienia funkcji członka zarządu, w tym – także prezesa banku spółdzielczego. Trzeba bowiem wyraźnie odróżnić przewidziane *de lege lata* dwa różne reżimy prawne w zakresie kształtowania składu osobowego członków zarządu banku spółdzielczego z udziałem rady nadzorczej, tj. reżim ogólny i reżim szczególny. Reżim ogólny określony został w art. 12 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. i w art. 22b prawa bankowego. Ma on zastosowanie w każdej sytuacji niezakłóconego działania zarządu banku spółdzielczego, natomiast reżim szczególny może być zastosowany

tylko wówczas, gdy pojawi się sytuacja szczególna (wyjątkowa), określona w art. 56 ust. 1 zdanie trzecie („w razie konieczności”). Te szczególne kompetencje rady nadzorcze banku mogą być wykorzystane jedynie w takiej właśnie sytuacji wyjątkowej ze skutkami prawnymi (w postaci personalnego uformowania zarządu banku) o charakterze tymczasowym. Służą one przede wszystkim zapewnieniu bankowi w zasadzie natychmiastowej i nieprzerwanej (choć prowizorycznej) jego reprezentacji w obrocie prawnym. Duże znaczenie odgrywa tu zatem na pewno czynnik czasowy i w związku z tym względy zagwarantowania profesjonalnego zarządzania przedsiębiorstwem bankowym w postaci weryfikowania osoby wyznaczonej do pełnienia funkcji prezesa banku przez KNB (art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. i art. 22 b prawa bankowego) powinny schodzić na plan dalszy. Oznacza to, że wyznaczenie przez radę nadzorczą banku z grona swoich członków osoby do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu banku spółdzielczego nie będzie wymagało odpowiedniej zgody KNF przy zastosowaniu procedury przewidzianej w art. 22b prawa bankowego, ani jakiegokolwiek innego postępowania weryfikacyjnego delegowanego prezesa zarządu banku spółdzielczego na podstawie art.56 ust. 1 zdanie trzecie prawa spółdzielczego w zw. z art. 20 ust. 1 prawa bankowego. Wspomniany czynnik czasu czyni nieoperatywnym także ewentualne ustanowienie kuratora (art. 42 k.c.) jako ogólnego instrumentu mogącego służyć zapewnieniu bankowi spółdzielczemu jako osobie prawnej bieżącej reprezentacji w obrocie prawnym. Należy bowiem stwierdzić, że instytucja wyznaczania m.in. prezesa zarządu przez radę nadzorczą ma właśnie na celu uniknięcie czasochłonności także postępowania sądowego zainicjowanego na podstawie art. 42 k.c. Nie należy przy tym zakładać, że rada nadzorcza banku, w sytuacji określonej w art. 56 ust. 1 zdanie trzecie prawa spółdzielczego z 1982 r., wyznaczy (deleguje) do pełnienia funkcji prezesa osobę niekompetentną lub nieuprawnioną (np. z powodów określonych w art. 22b ust. 3 prawa bankowego) do tymczasowego reprezentowania banku i zarządzania przedsiębiorstwem bankowym. W każdym razie bank spółdzielczy, znajdujący się w sytuacji określonej w art. 56 ust. 1 zdanie trzecie prawa spółdzielczego, nadal podlega nadzorowi KNF (art. 131 i 138 prawa bankowego), a Komisja ta może być uczestnikiem postępowania rejestrowego (o wpis w KRS członków

zarządu banku, w tym - prezesa zarządu, art. 35 prawa bankowego) ze wszystkimi konsekwencjami proceduralnymi tego statusu.

Niewątpliwie może być problemem określenie niektórych uprawnień wyznaczonego już prezesa zarządu banku spółdzielczego na podstawie art. 56 ust. 1 zdanie trzecie prawa spółdzielczego. Chodzi przede wszystkim o uprawnienia w zakresie formowania personalnego składu tego zarządu przewidziane w art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. Zgodnie z tym przepisem, m.in. powołanie członków zarządu banku spółdzielczego przez radę nadzorczą tego banku „następuje na wniosek prezesa zarządu banku”.

Należy przyjąć, że prezesowi zarządu banku spółdzielczego, wyznaczonemu do pełnienia tej funkcji na podstawie art. 56 ust. 1 zdanie trzecie prawa spółdzielczego w zw. z art. 20 ust. 1 prawa bankowego, nie przysługuje uprawnienie do składania wniosku o powołanie członków zarządu. Jak wspomniano, przepis art. 56 ust. 1 zdanie trzecie prawa spółdzielczego przewiduje szczególny (niejako awaryjny) sposób ukształtowania osobowego składu zarządu banku spółdzielczego w sytuacji szczególnej. Jeżeli zatem doszło do powierzenia członkowi rady nadzorczej czasowo funkcji prezesa zarządu tego banku, nie znaczy to, że ipso iure nabywa on także wszystkie uprawnienia związane z kształtowaniem składu osobowego zarządu banku znajdującego się w szczególnej sytuacji. Świadczyć o tym może ogólna treść art. 56 ust. 1 zdanie trzecie prawa spółdzielczego i zasadniczy cel tego przepisu. Otóż w sytuacjach koniecznych radzie nadzorczej banku przyznano jednak wyłączne i stanowcze uprawnienie do kształtowania składu osobowego zarządu banku, skoro wspomina się tam o możliwości wyznaczenia nawet kilku osób do pełnienia funkcji członków zarządu, a więc nie tylko prezesa tego zarządu. Innymi słowy, przewidziany w tym przepisie stan konieczności, m.in. wywołany z uszczupleniem (z różnych przyczyn) składu zarządu (niżej progu ustawowego i statutowego) o kilka osób, uprawnia radę nadzorczą do skorzystania z kompetencji przewidzianych w tym przepisie w celu przywrócenia bankowi spółdzielczemu czasowo właściwej reprezentacji w obrocie prawnym, a więc - do odpowiedniego uzupełnienia (skompletowania) składu zarządu. To kompletowanie może zatem dotyczyć także a nie tylko osoby prezesa. Nie mieści się zatem w celu tej regulacji powierzanie wyznaczonemu

przez radę prezesowi zarządu misji skompletowania (nawet czasowo) składu zarządu przy wykorzystaniu przez wyznaczonego prezesa uprawnień ustawowych związanych z tą funkcją w związku z ogólnym (a nie szczególnym) reżimem kształtowania składu osobowego zarządu banku spółdzielczego.

Z tych względów Sąd Najwyższy rozstrzygnął przedstawione zagadnienia prawne jak na wstępie (art. 390 k.p.c.).